„Hitler care mâne va fi stăpânul Germaniei şi pe d-ta îl insulţi în această Cameră a României unde eu îl apăr".

Pacea, aşa cum era ea în 1930, nu mai putea dăinui, afară de cazul când raporturile dintre naţiuni se vor ameliora. Au trecut ani la mijloc, tratatele de pace au trebuit sfârtecate cu lovituri de tun, şi pacea lumii s'a tulburat întocmai precum a proorocit A. C. Cuza.

Cu înalta sa putere de pricepere şi prevedere, în 1931 a întrezărit uriaşa biruinţă Naţional Socialistă despre care s'a pronunţat astfel:

„Nu mai ascund să spun că toate simpatiile mele se îndreaptă către mişcarea lui Hitler, din Germania, care cred că va izbuti şi care va aduce o prefacere adâncă în relaţiile dintre popoare şi va reconstitui cultura arică şi creştină împotriva dominaţiei jidovesti internaţionale".

(Discursul din 10 Dec. 1931)

Problema politicei externe, a fost amplu şi documentat discutată necontenit de către d. A. C. Cuza, şi tema a fost una şi aceiaşi: Politica alianţelor, să fie îndrumată către statele care ne sunt aliaţii noştri naturali, — şi în primul rând către Germania:

„...Eu am credinţa că nu există decât o singură ţară, care satisface interesele şi economice şi de apărare ale României, într'un conflict, care nu ştim ce poate fi, şi când va putea izbucni. Această singură ţară e Germania".

Politică activă, de afirmare a drepturilor de viaţă a naţiunii româneşti; o atitudine hotărâtă în contra Ligii Naţiunilor şi în contra ficţiunilor himerice; o politică a înarmării şi a revizuirii tratatelor, care trebuiau puse de acord cu noua situaţie creeată de trecerea timpului, iată senzul luptei pe care a purtat-o din 1920, profesorul A. C. Cuza şi care constitue pentru cititori revelaţia unei geniale prevederi politice.

M. Gr. C.

Petru Stati: *Talaz spre Veac Nou*. Editura Cugetarea, 1940.

Poetul ieşan, Petru Stati, s'a statornicit în sufletul cititorilor şi admiratorilor săi ca un poet parnasian, îndrăgostit de forma stăpânită şi aleasă, în care-şi cântă temele sale lirice, atât de gingaşe şi intime.

Chiar şi titlul volumelor anterioare: „Licăriri de stele", „Cartea durerilor mele", „La poarta visului", îţi sugerează oarecum stilul poetului.

Volumul „Talaz spre Veac Nou" îl va surprinde, de data aceasta, pe cititor prin vigoarea tonului, prin noutatea şi actualitatea inspiraţiei.

Cine nu-i cunoaşte trecutul, lupta sa aprigă pe tărâmul cultural şi naţional de pe meleagurile Sorocii şi Bălţului, ar putea să rămână uimit, surprins, cum a rămas nedumerit şi nu vroia să creadă un potentat galiţian, care tremura numai la auzul numelui aprigului naţionalist, iar când i l-a arătat cineva pe poet, repeta mereu: „nu se poate ca această duducă atât de gingaşă să fie antisimitul Stati".

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cu aceste poeme, poetul s'a hotărît să părăsească înălţimele albastre şi să coboare în frământările şi svârcolirile unui neam ce vrea să renască prin luptă şi să-şi făurească un veac mai bun.

Se vor găsi unii care vor tăgădui dreptul poetului de a se amesteca în tumultul vremii şi-l vor învinui că a trădat înălţimile solitare şi eterne pentru vremelnicie. Le amintim acestora că veşnicia este legată de ecumenicitatea cerului şi neamului românesc. Mai ales că trăim într'o epocă, când căutăm să ne mândrim că avem sau vrem să avem, o cultură naţională, chiar şi ştiinţa tinde să devină naţională. Singura manifestare spirituală. menită să rămână deasupra sbuciumului, să fie oare poezia?

Intr'o cronică fugară, aceste consideraţiuni nu urmăresc să redeschidă o problemă, închisă pentru noi dela Scrisoarea III-a a lui M. Eminescu, Clăcaşii şi Oltul de O. Goga, ci să arunce lumina ce trebue să oglindească volumul de versuri „Talaz spre Veac Nou".

Rostul acestor note preliminare este mai mult edificator şi sugestiv.

Poemele pentru „Veac Nou" nu constitue pentru evoluţia poetului o întorsătură subită, căci unele poezii datează din 1924.

Din sufletul poetului au răsărit minunatele versuri cristaline, dar şi „chemări de bătălie".

S'ar fi putut oare să se sustragă dela chemările naţiei, el care face parte din falanga neînfricatului luptător A. C. Cuza. Se putea să nu înţeleagă chemarea sfântă a poetului, el care a avut fericirea să-l cunoască şi să lupte alături de O. Goga?

Precuvântarea ce prefaţează volumul este caracteristică şi semnificativă:

„Sonetul e lumina ideală
Ce 'n mii de raze scânteind se farmă,
Când zâmbetul şi-a bucuriei larmă
Işi iau veştmânt vorbirea-i triumfală.

Dar când tăria neamului se darmă
Clintită de-a duşmanilor urzeală,
Schimbând în bronz lucirea-i ireală,
Sonetul poate deveni o armă.

Din orice rând chemări de bătălie
Vor răsuna cu voce 'ndurerată,
Reamintind trecuta vitejie...

La sfârşitul volumului găsim „Poetul", închinată lui Oct. Goga în 1936, în care se oglindeşte destinul acelora, sortiţi să mânuiască slova înaripată:

„Nu pentru visuri sterpe a fost ales de soartă,
Ci către-o lume nouă să ne deschidă poartă...
Nu clipei să-i destrame prinosul lui de-avânt,
Ci 'n magice cristale să-l ferece 'n cuvânt.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Autorul nu se mărginește numai în a proecta misiunea de profet și luptător a poetului ci ia o atitudine împotriva acelor versificatori, care se pierd în devagări sterile și deplânge soarta jalnică a vânturătorilor de umbre:

„Deplâng pe cel ce stă visând la lună
Cu muzele în aiurări pierdut
Și nu găsește 'n mintea lui nebună,
Ceva mai bun pe lume de făcut.

Când peste veacul vechiu în agonie
Se 'nvârtejesc oștiri de negri nori,
Mai crezi că viața i-o copilărie
S'o 'ntâmpini cu sonete și cu flori?

Azi cântecul să-ți fie svon de spadă
Și goarnă ce te 'ndreaptă către țel;
Avântul—veghe pe o baricadă,
Cu aprigă voință de oțel".

(Unui vânturător de „umbre").

O operă de artă nu e gustată de oameni în raport direct cu valoarea ei; aprecierea estetică e în funcție la individ de o mulțime de factori. Acelaș lucru se întâmplă și cu o nație. In timpuri liniștite și de prosperitate, societatea poate gusta în tihnă poezia pură, dar când hotarele sunt sfâșiate, iar câteva milioane de Români subjugați, nu se poate să nu-și găsească ecou poezii de felul acestei „Scrisoare de peste hotare".

„Mai sunt Români peste hotare
Ce gem sub cnut nelegiuit,
Privind cu sete în spre zare
La plaiul țării lor iubit".

Și poetul se întreabă mai departe:

„Pierit-au oare și urmașii
Arcașilor ce pe dușman
L-au risipit în patru vânturi,
Pe timpul Marelui Ștefan?

O poemă de o vigoare și revoltă neobișnuită este „Chemarea Iașilor". După ce ne evocă, într'un cadru impresionant de sumbru, Cetatea Moldovei, „cetatea celor cincizeci de biserici", copleșită de străini, poetul prevestește încă din 1926:

„De departe, de pe culme sună buciumul prelung,
Strigăte de bătălie liniștea din văi străpung,
Pentru dușmanii de moarte, pentru hoardele străine,
Neoprit ca o furtună, viforos prăpădul vine".

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Galiţianul cu perciunii voioşi, cu mersul lui şovăelnic şi grăbit ca de molie, n'a încercat numai să ne pângăreacca credinţa, ci a supt nemilos prisosul şi vlaga acestui neam. In „Cântecul plugarului" :

„Pe brazdă te-apleacă, sărmane plugar,
Şi seamănă grâne-o comoară,
Pliveşte-le astăzi, căci nu e 'nzadar,
Vedea-vei mai bine la vară :

Veni-vor atuncea, din târguri, haini
Cu camăta lor făr' de lege,
Să-ţi lase pe câmpuri grămadă de spini...

Revolta îl copleşeşte, dar poetul se jeluie în „Slove de foc" :

„Aş vrea să-mi fie vorba bici de pară
Şi slovele aprinse, ca de foc,
Să sgudui un norod, s'opresc în loc
Povara prăbuşirii peste ţară...

Neam adormit, neam potopit de ură,
Pieire toate clopotele-ţi bat
Şi râde Iuda 'n hohot de sabat,
Că tu te stingi de-a nepăsării sgură".

Volumul se încheie prin versuri de un optimism viguros pentru momentele prin care trece ţara.

„In urma vitregiei, te văd azi renăscută
Asemenea scânteii, ce viaţa şi-o primeşte
Sburând spre libertate, din lumea-i nevăzută
In clipa când oţelul cu piatra se 'nfrăţeşte.

S. Varzariu

Viktor Orendi-Hommenau : ***Ihr wahres Gesicht, ein rot-weiss-grüner Kulturfilm aus Madjarien.*** Editură proprie, Bucureşti, 1941.

Autorul, care este un vechi şi încercat publicist german din Banat, s'a făcut încă de mult cunoscut publicului românesc ca un nedesminţit prieten al nostru. În activitatea sa trecută literară, s'a distins prin admirabile traduceri din Eminescu (*Ausgewählte Gedichte in deutscher Uebsrsetzung*, Temeswar, 1932).

Pe români a învăţat a-i iubi nu numai pentru calităţile lor de caldă omenie, dar mai ales pentru suferinţele comune pe care cele două popoare le-au avut de îndurat înainte de război din partea impilărilor maghiare ; căci suferinţa te apropie mai mult decât orice.

Cu un accent de adâncă şi sinceră indignare, Orendi a publicat anul trecut broşura *Madjarisches. Allzumadjarisches* pe care o arată ca fiind *o contribuţie la problema minoritară în Ungaria.* In paginile ei, autorul demonstrează sălbatecul şi sistematicul plan de desnaţionalizare întreprins de Unguri impo-

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY